

УДК 141.32 (477):008

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ІСТОРИЧНІЙ АКЦЕНТОЛОГІЇ МОВ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Кирило ПОЗДНЯКОВ (Київ, Україна)

ORCID: 0000-0001-6196-9809

e-mail: pozdniakov.ir@gmail.com

ПОЗДНЯКОВ Кирило. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ІСТОРИЧНІЙ АКЦЕНТОЛОГІЇ МОВ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

У статті розглядаються наукові тенденції характерні, для історичної акцентології мов Близького Сходу в останні десятиріччя. Мовні факти, які є результатом конвергентних процесів між різними мовними сім'ями на території Близького Сходу, вже довгий час знаходяться у центрі уваги лінгвістів. Дослідження акцентної системи мертвих мов значною мірою пов'язано з письмовим пам'ятками та їх палеографічними особливостями. Важливу роль в акцентологічних дослідженнях відіграє вибір методики, що залежить від особливостей матеріалу та генетичних особливостей обраної мови.

Ключові слова: акцентна парадигма, історична акцентологія, мовна реконструкція, лексичні запозичення, система писемності.

POZDNIAKOV Kyrylo. MODERN TENDENCIES OF HISTORICAL ACCENTOLOGY IN THE MIDDLE EAST LANGUAGES

The article presents research tendencies of historical accentology in the last few decades. Linguistic facts, which are results of the convergent processes between different languages in the Middle East, are in the focus of the linguistic studies for long time. Research data on ancient languages accent systems is considerably related to these languages literary works and their paleography features. Choice of the research method plays an important part in accentology, thus it depends on research data and genetic features of the chosen language.

The system and types of writing of ancient language are the main elements of accent systems reconstruction. Writing systems we can divide into three groups: 1) phonetic writing system – every sign of this system corresponds to every phoneme of the language; 2) syllabic writing system – every sign denominates the syllable; 3) consonant system – signs of this system denominate only consonant phonemes and some long vowels. Types of writing also can be divided on three groups: 1) hieroglyphic writing type has approximately 400 signs; 2) syllabic system usually has up to 100 signs; 3) syllabo-phonetic type has up to 40 signs. As we can see on the examples of Old Russian, ancient Indian and Hittite languages the graphic signs were the main tools for reconstruction.

Use of the lexical items of descendant languages and languages that were diachronically related with a chosen ancient language is an obligatory process for reconstruction of accent system. As it is shown in the article, use of comparative historical method removed diachronic inaccuracy and made research on Sumerian, Akkadian and Old Aramaic language more relevant.

Key words: accent paradigm, historical accentology, language reconstruction, lexical adoptions, writing system.

Постановка проблеми. Історична акцентологія – це один з напрямів порівняльно-історичного мовознавства, об'єктом якого є реконструкція акцентної системи мов, які не мають наразі живих носіїв. Основною проблемою в незалежності від мови на матеріалі якої відбувається спроба реконструкції акцентної системи є матеріал на основі, якого ґрунтується наукова гіпотеза та

обирається необхідна методика дослідження. Для мертвих мов зазвичай таким матеріалом виступають писемні пам'ятки, які в свою чергу відрізняються змістом, часом, місцем їх виготовлення, типом та системою писемності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Результати реконструкції акцентної системи мови можуть варіюватися від гіпотетичної акцентуації деяких граматичних форм, (Эдельман, 1986; Расторгуева, 1990; Sukač, 2013; Popoła, 2016) до загальної і детально дослідженої акцентної парадигми всіх морфологічних класів конкретної мови (Дыбо, 1981; Николаев, 1989; Зализняк, 2011). Широкого загалу мають дослідження акцентних систем в гіпотетичних прамовах – індоєвропейській та ностратичній (Старостін, 2007; Іванов 1989), афразійській (Woodard, 2015).

Формування цілей статті. Метою статті є продемонструвати основні тенденції в сучасній історичній акцентології, описати структуру матеріалу, методи та загальні методики, що використовуються в цій дисципліні. Поставлена мета потребує розв'язання таких завдань: 1) висвітлити багатокомпонентну структуру досліджень акцентної системи давніх мов; 2) описати типологічні особливості мов, що досліджуються.

Виклад основного матеріалу дослідження. На прикладі досліджень акцентної системи давньоруської мови (Зализняк, 2011; Стадникова, 1989) ми бачимо, що в якості матеріалу для дослідження використовувались давньоруські літописи та релігійна література, що була написана кирилицею з системою діакритичних знаків, якими позначувалися наголошенні голосні. Заздалегідь проставлені наголоси в текстах дозволили А. А. Зализняку уникнути необхідності реконструювати акцентологічну систему давньоруської мови та зосередитись на пошуку правила, що лежить в основі рухомого наголосу в словоформах давньоруської та праслов'янської мов (Зализняк, 2014). Для визначення правила акцентуації дослідником була використана техніка маркування морфем. Суть цієї техніки полягає в тому, що кожній морфемі надається постійна акцентне маркування, виходячи з її статистично обумовленої здатності приймати наголос або впливати на наголошення інших морфем. Далі задається правило, яке

дозволяє вказати акцентуацію довільної словоформи на підставі акцентного маркування всіх морфем, що входять до цієї словоформи. Для давньоруської мови Залізник вводить три основних типи маркування: 1) самонаголошений плюс або морфема, що має тенденцію тримати на собі наголос; 2) правонаголошений плюс або морфема, що має тенденцію передавати наголошення вправо; 3) мінус або морфема, що має тенденцію залишатись ненаголошеною. Мета опису вважається досягнутою, якщо акцентуація за вказаними правилами завжди співпадає з реально існуючою (Залізник, 2011).

Ще одним прикладом мовних пам'яток з експліцитно вираженою акцентною системою можна вважати давньоіндійські описові граматики, в яких авторами були описані приклади кількісного протиставлення довгих голосних в давньоіндійській мові. Окрім класичного протиставлення голосного довгий-короткий, давньоіндійські граматики вводили третю ознаку довготи, що називалась *pluta* або «плаваючий» звук (Whitney, 1962). В граматиках поява такої ознаки супроводжувалась підвищенням тону на останньому голосному словоформи, в незалежності від руху тону протягом всього речення. Приведені факти стосовно просодичної системи давньоіндійської мови дозволили В. В. Іванову локалізувати наголоси в деяких дієслівних та іменних парадигмах давньоіндійської мови та зробити припущення щодо співвідношення мелодики давньоіндійської мови з мелодикою хетської мови (Іванов, 1989).

Іншим прикладом дослідження акцентної системи різних мов в межах однієї мовної сім'ї є аналіз просодичної спорідненості давньоіндійської та давньогрецької мов проведений С. А. Старостіним. Аналізуючи іменні основи, чисельники та локативні прислівники в ведійських та давньогрецьких текстах дослідник виділяє три типи регулярних фонетичних співвідношень: 1) давньогрецька баритонеза (наголос на початку слова) – давньоіндійська баритонеза; 2) давньогрецька окситонеза (наголос на кінці слова) – давньоіндійська окситонеза; 3) давньогрецька баритонеза- давньоіндійська баритонеза (Старостин, 2007).

Не завжди тип писемності, який використовувався в мовних пам'ятках був в змозі графічно виразити акцентну систему тієї чи іншої мови. В першу чергу йдеться про тексти, які були написані за допомогою ієрогліфічної писемності та клінопису. Ці типи писемності хронологічно простягаються від 3000 тис. до н. е. до 6 ст. н.е. на територіях північної Африки, Малої Азії, Близького та Середнього Сходів. Кожен тип такої писемності починаючи від протошумерської (початок 3000 тис. до н. е.) та до пізніх варіантів нововавілонського та давньоперського клінопису (4-6 ст. до н. е.) мав свої типологічні та функціональні особливості.

Для розуміння результатів, що були зроблені лінгвістами на матеріалі текстів стародавніх мов, слід детальніше розглянути тип писемності та способи їх інтерпретування, щоб зрозуміти яким чином вдалося реконструювати фонологічну систему мертвих мов, в тому числі ізольованих, чия генетична спорідненість з іншими мовами наразі не доведена.

Загальні алгоритми ідентифікації системи писемності пропонує Ю. В. Кнорозов. На думку вченого, в перших системах писемності були використані два основних прийоми. Перший полягав у широкому використанні омонімів, тобто один знак співвідносився з декількома формами фонетичного вираження. Цей прийом став причиною появи детермінативів, спеціальних знаків, що вказують на зміст повідомлення. Таким чином, на початкових етапах зародження писемності, морфема передавалась знаком, що допомагав у читанні (але не в розумінні змісту), далі в тексті морфема супроводжувалась детермінативом, що пояснював зміст повідомлення. Другий прийом полягав в використанні знаків, що передають найкоротші за фонетичним складом морфеми для передачі частин довших морфем, також з використанням детермінативів. При використанні цих прийомів постає за необхідне наявність знаків, що могли б позначати службові морфеми. Для вирішення цієї задачі використовувалися спеціальні знаки, які з часом перетворилися в фонетичні. Завдяки їх появі стало можливим уточнювати читання за допомогою звукового підтвердження, що зазвичай передавалося на початку слова. Таким чином, ранні системи писемності за своєю природою були ієрогліфічними та мали три види знаків:

знаки, що використовуються тільки для читання (фонетичні); знаки, що мають зміст і використовуються для читання (ідеограми); знаки, що мають тільки зміст (детермінативи). У деяких варіантах ієрогліфічної писемності, наприклад в шумерській, про яку йтиметься далі, широкий вжиток мали абrevіатурні написи, в яких фіксувались здебільшого самостійні кореневі морфи та з яких формувався основний зміст речення, а службові морфеми не вказувались. Знаки коренів, що фактично передавали зміст словоформи отримали назву логограм. Згодом громіздким ієрогліфічним системам писемності на зміну прийшли більш функціонально прийнятні системи, що краще відображали фонетичні особливості мови. Виходячи з типологічних особливостей конкретної мови загалом виділяються три основні системи писемності: 1) фонетична – система в якій кожній фонемі відповідає графічний знак; 2) силабічна – система в якій графічний знак відображає склад; 3) консонантна – система, в якій графічно зображуються лише приголосні фонемі і здебільшого довгі голосні. За кількістю використаних знаків можна визначити тип писемності, так в ієрогліфічних системах кількість знаків може сягати близько 400, в силабічних- до 100, в фонетичних та консонантних– до 40 (Кнорозов, 1982).

Реконструкція акцентної системи хетської мови є яскравим прикладом того, як система писемності може допомогти досліднику реконструювати фонологічну систему мови. Хетська писемність складається з 400 знаків, але тим не менш, іноді важко розрізнити самостійний знак та його варіанти. Типологічно ця писемність є поєднанням ієрогліфічних знаків з детермінативами та фонетичними знаками, що ставляться або перед словом до якого відносяться, або після нього. Здебільшого фонетичні знаки та детермінативи відображають склади з позначенням голосного (Иванов, 2001). Важливим для дослідження є використання в деяких хетських текстах додаткових знаків, що показують подовження голосного звуку, так званих, знаків *plene*. Використання саме цих додаткових знаків дозволили болгарському досліднику Р. Сукачу зробити декілька припущень щодо місця наголосу в хетських словоформах. Виявивши дистрибутивні особливості розташування знаків *plene*, а саме використання їх

або на початку слова, або в кінцевій позиції у відкритому складі та порівнявши ці словоформи з аналогічними словоформами в давньогрецькій та давньоіндійській мовах, Р. Сукач зробив такі висновки: 1) знаки *plene*, які використовуються на початку слова позначають гортанну змичку; 2) якщо знак *plene* стоїть наприкінці відкритого складу, цей знак вказує на подовження голосного, якщо знак стоїть наприкінці відкритого складу, а після нього стоїть ларингальний або лабіовелярний приголосний, наголос падає на голосний, що стоїть перед знаком *plene* (Sukač, 2013).

Ще одним прикладом часткової реконструкції акцентної системи за допомогою системи писемності можна вважати дослідження шумерської мови, яке було проведено фінським вченим С. Порпола. Слід зазначити, що в перших зафіксованих шумерських текстах для позначення фонетичних елементів замість слова, яке неможливо було передати ієрогліфом, використовувалось інше слово, яке не складно було зобразити і яке мало ідентичне або подібне звучання, зв'язок же між змістом цих двох слів міг бути абсолютно відсутнім. Згодом тенденція використання одного знаку замість іншого змінилася на позначення знаком лише складів, які вимовляються, через здебільшого односкладовий характер шумерських кореневих морфем. Причому залежно від оточення такий знак міг позначати і склад, і слово в цілому. Словесні знаки, що зустрічаються в пізніших шумерських текстах, графічно не відрізняються від давніх знаків, хоча їх використання є функціонально більш обмеженими. В пізніх шумерських текстах ієрогліфічні знаки слугували лише для написання іменних та дієслівних основ, а для вираження граматичних формантів використовувалися силабічні знаки. Силабічні знаки шумерської писемності позначали або сукупність голосного та приголосного звуків, або двох голосних звуків, в таких комбінаціях зазвичай не складно ідентифікувати, який голосний використовувався в тому чи іншому знаку, але наразі немає загально прийнятої теорії, яка би пояснювала правила вжитку приголосних звуків у таких складах (Дьяконов, 1967). Аналізуючи шумерські тексти, С. Порпола звернув увагу на часті використання декількох знаків, які не мають граматичного змісту, але систематично

використовуються наприкінці останнього слова в великій кількості шумерських речень. Порівнявши ці слова за аналогічними словами, що були запозичені пізніше аккадцями для власних текстів, але з додатковими граматичними позначенням характерними для аккадської мови, дослідник дійшов висновку, що наголос в шумерській мові був тональним та здебільшого ставився на останньому складі словоформи (Porroa, 2016).

Виявлення приблизних акцентних законів давньоперської мови стало можливим при аналізі генетично близької авестійської мови та її пізнього варіанту – пушту. Проведена зовнішня реконструкція, беручи до уваги відсутність регулярного співвідношення деяких морфем авестійської та давньоперської мов та часту редукцію кінцевих складів в словоформах, що зустрічаються в пушту, але мають давньоперське походження, показала наявність в давньоперській мові рухомого наголосу, який, ймовірно, був тональним (Woodard, 2015).

Іншим прикладом зовнішньої реконструкції є дослідження акцентної системи аккадської мови, яке ґрунтується на великій кількості семітських мов, що або діяхронічно були суміжні з аккадською – еблаїтська та угаритська мови, або є нащадками аккадської мови – середньовавілонська, середньоасирійська, нововавілонська, новоасирійська та младовавілонська. Значна кількість пам'яток, записаних на цих мовах, слугувала матеріалом для реконструкції всіх мовних рівнів, у тому числі фонологічного (Дьяконов, 1967). Правила для правильного акцентування будь-якої аккадської словоформи були розроблені англійським дослідником Дж. Хунергардом. Для правильного акцентування всі склади аккадських словоформ слід розподілити, на думку вченого, за трьома ознаками: 1) легкі склади – склади, що закінчуються на короткі голосні; 2) важкі склади – склади, що закінчуються на короткий голосний з приголосним або на довгий голосний, що позначається макроном; 3) надважкі склади – склади, що закінчуються на довгий голосний з приголосним або на голосний, що позначається циркумфлексом. Таким чином, якщо останній склад є надважким, він стає наголошеним. Важкий склад бере на себе наголос якщо він не займає

кінцеву позицію в словоформі. В словоформах, які не мають важкого або надважкого складу наголос ставиться на першому складі (Huehnergard, 2011).

Реконструкція акцентної системи деяких інших семітських мов стала можливою завдяки поширенню на території Азії аврамічних релігій в середині першого тисячоліття до нашої ери. В першу чергу мова, йде про іудаїзм та християнство з їхньою літературною традицією записаною давньоєврейською та давньоарамейською мовами. Писемність обох мов є яскравим прикладом консонантної системи знаків з додаванням знаків, що позначають довгі голосні. Починаючи з VIII ст. н. е., для написання релігійних давньоєврейських та давньоарамейських текстів використовували так звану масоритську систему запису. Ця система спеціальних діакритичних знаків, що була розроблена іудейськими богословами-масоритами, надавала можливість записувати тексти з позначенням багатьох голосних фонем, написання яких раніше нівелювалося структурними особливостями консонантної писемності. Досліджуючи вокалізм давніх семітських мов на матеріалі аккадських текстів та давньоєврейських текстів, написаних за допомогою масоритської системи, радянський вчений І. М. Дьяконов відмічає непослідовність рефлексів голосних аккадських фонем в давньоєврейській мові. Порушення системи фонетичних співвідношень наштовхнуло І. М. Дьяконова на думку, що давньоєврейська мова мала відмінну від аккадської систему акцентів, реалізація яких на голосних звуках призводила до подовження коротких голосних та якісних змін довгих голосних в давньоєврейських словоформах. На відміну від аккадської мови в якій наголос був рухомим та залежав від типу складів, що входять до словоформи спочатку в давньоєврейській мові наголос падав, на думку І. М. Дьяконова, на другий склад з кінця, але згодом під впливом давньоханаанейської мови втратив зовнішні флексії в наслідок чого пересунувся на останній склад та став фіксованим (Дьяконов, 1967).

Давньоарамейська мова була розповсюджена на суміжних територіях з давньоєврейською та мала схожу з нею акцентну систему, на це вказують результати аналізу значної кількості текстів знайдених на територіях Близького

Сходу та північної Африки, здебільшого ці тексти датуються початком нашої ери та представляють собою релігійні тексти: копії Євангеліє та обрядові тексти різноманітних християнських сект (Beyer, 1986). На ранньому етапі відділення від протосемітської мови давньоарамейські словоформи закінчувались на закриті або відкриті склади. Якщо словоформа в кінці мала закритий склад, то саме цей склад брав на себе наголос, якщо ж в кінці словоформи зустрічався відкритий склад, то наголос падав на передостанній склад незалежно від довготи голосного, що входив до останнього складу. Пізніше короткі голосні, на які закінчувалась словоформа, були редуковані або стали довгими, таким чином відкритий передостанній склад з коротким голосним перетворився в кінцевий закритий наголошений склад. Наголошення останнього складу словоформи у мові зберіглося впродовж всього періоду використання давньоарамейської мови, лише в деяких діалектах пізньоарамейської мови зустрічаються словоформи, запозичені з індоєвропейських мов з наголосом на передостанньому складі (Woodard, 2015).

Висновки та перспективи дослідження. Отже, з огляду на наведені факти стає очевидним, що історична акцентологія є класичною мовознавчою дисципліною, яка існує на стику фонетики та морфології. Формування предмету історичної акцентології залежить не лише від здобутків лінгвістичної науки, але й безпосередньо пов'язано зі здобутками історіографії, археології та інформаційних технологій. Залежність історичної акцентології від розвитку значного комплексу гуманітарних та прикладних наук є головним чинником, що обумовлює актуальність та перспективність цієї дисципліни. Перспективи подальшого дослідження в історичній акцентології мов Близького Сходу полягають в більш детальному дослідженні цілої низки мов, на зразок, давньоперської, шумерської, давньоіндійської. В дослідженні акцентної системи цих мов вбачається доцільним використання здобутків сучасного лінгвістичного знання та комп'ютерних технологій.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дыбо В. А. Опыт реконструкции системы акцентных парадигм в праславянском / В. А. Дыбо. – М: Наука, 1981.–272 с.
2. Дьяконов И. М. Языки древней Передней Азии / И. М. Дьяконов. – М: Наука, 1967. – 492 с.
3. Зализняк А. А. Древнерусское ударения. Общие сведения и словарь / А. А. Зализняк. – М: Языки славянских культур, 2014.–608 с.
4. Зализняк А. А. Труды по акцентологии / А. А. Зализняк. – М: Языки славянских культур, 2011.–727с.
5. Иванов Вяч. Вс. Заметки по индоевропейской акцентологии / Вяч. Вс. Иванов // Историческая акцентология и сравнительно-исторический метод. – М: Наука, 1989.– С. 110-116.
6. Иванов Вяч. Вс. Хеттский язык / Вяч. Вс. Иванов. – М: УРСС, 2001. – 294 с.
7. Кнорозов Ю. В. Неизвестные тексты / Ю. В. Кнорозов // Забытые системы письма. – М: Наука, 1982.–295 с.
8. Николаев С. Л. Балто-славянская акцентуационная система и ее индоевропейские истоки / С. В. Николаев // Историческая акцентология и сравнительно-исторический метод. – М: Наука, 1989.– С. 46-110.
9. Расторгуева В. С. Сравнительная грамматика западноиранских языков: Фонология / В. С. Расторгуева. – М: Наука, 1990.–253 с.
10. Стадникова Е. В. Материалы к изучению двух фонем «типа о» в старовеликорусском / Е. В. Стадникова // Историческая акцентология и сравнительно-исторический метод. – М: Наука, 1989.– С 135-176.
11. Старостин С. А. Труды по языкознанию / С. А. Старостин. – М: Языки славянских культур, 2007. – 928 с.
12. Эдельман Дж. И. Сравнительная грамматика восточноиранских языков: Фонология / Дж. И. Эдельман. – М: Наука, 1986.–232 с.

13. Beyer K. (1986) *The Aramic Language. Its Distribution and Subdivisions*. Gotingen: Vandenhoeck&Ruprecht. – 61 p.
14. Huehnergard J. (2011) *A Grammar of Akkadian*. Winona Lake: Eisenbrauns. – 660 p.
15. Porpola S. (2016) *Etymological Dictionary of the Sumerian Language*. Winona Lake: Eisenbrauns. – 436 p.
16. Sukač R. (2013) *Introduction to Proto-Indo-European and Balto-Slavic Accentology*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 370 p.
17. Whitney W. D. (1967) *Sanskrit Grammar, including both the Classical Language and the Older Dialects, of Veda and Brahmana*. Dehli, 182 p.
18. Woodard R. J. (2015) *The Cambridge Encyclopedia of the World's Ancient Languages*. Cambridge University Press, 1162 p.

REFERENCES

1. Dyibo V. A. *Opyit rekonstruktsii sistemyi aktsentnyih paradigmy v praslavyanskom*. [Empirical reconstruction of accent system in Proto-Slavic language]. – M: Nauka, 1981.–272 p.
2. Dyakonov I. M. *Yazyiki drevney Peredney Azii*. [Languages of ancient Western Asia]. – M: Nauka, 1967. – 492 p.
3. Zaliznyak A. A. *Drevnerusskoe udareniya. Obschie svedeniya i slovar*. [Old Russian accent. Common information and glossary]. – M: Yazyiki slavyanskih kultur, 2014.–608 p.
4. Zaliznyak A. A. *Trudyi po aktsentologii*. [Accentology works]. – M: Yazyiki slavyanskih kultur, 2011.–727p.
5. Ivanov Vyach. *Vs. Zametki po indoevropeyskoy aktsentologii // Istoricheskaya aktsentologiya i sravnitelno-istoricheskiy metod*. [Indo-European accentology notes // Historical accentology and historic-comparative method]. – M: Nauka, 1989.– pp. 110-116.

6. Ivanov Vyach. Vs. Hettskiy yazyik. [Hittite language]. – M: URSS, 2001. – 294 p.
7. Knorozov Yu. V. Neizvestnyie tekstyi // Zabyityie sistemyi pisma. [Unknown texts // Forgotten writing systems]. – M: Nauka, 1982.–295 p.
8. Nikolaev S. L. Balto-slavyanskaya aktsentuatsionnaya sistema i ee indoevropeyskie istoki // Istoricheskaya aktsentologiya i sravnitelno-istoricheskii metod. [Accent system of Balto-Slavic languages and its Indo-European roots // Historical accentology and historic-comparative method]. – M: Nauka, 1989.– pp. 46-110.
9. Rastorgueva V. S. Sravnitel'naya grammatika zapadnoiranskih yazyikov: Fonologiya.[Comparative grammar of Western Iranian languages: Phonology]. – M: Nauka, 1990.–253 p.
10. 11 Stadnikova E. V. Materialyi k izucheniyu dvuh fonem «tipa o» v starovelikorusskom // Istoricheskaya aktsentologiya i sravnitelno-istoricheskii metod.[Materials for research of two phonemes «o-type» in Old Russian language // Historical accentology and historic-comparative method. – M: Nauka, 1989.– pp. 135-176.
11. 12 Starostin S. A. Trudyi po yazyikoznaniyu.[Linguistic works]. – M: Yazyiki slavyanskih kultur, 2007. – 928 p.
12. 13. Edelman Dzh. I. Sravnitel'naya grammatika vostochno-iranskih yazyikov: Fonologiya.[Comparative grammar of Eastern Iranian languages: Phonology]. – M: Nauka, 1986.–232 p.
13. Beyer K. (1986) The Aramic Language. Its Distribution and Subdivisions. Gotingen: Vandenhoeck&Ruprecht. – 61 p.
14. Huehnergard J. (2011) A Grammar of Akkadian. Winona Lake: Eisenbrauns. – 660 p.
15. Porpola S. (2016) Etymological Dictionary of the Sumerian Language. Winona Lake: Eisenbrauns. – 436 p.

16. Sukač R. (2013) Introduction to Proto-Indo-European and Balto-Slavic Accentology. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 370 p.
17. Whitney W. D. (1967) Sanskrit Grammar, including both the Classical Language and the Older Dialects, of Veda and Brahmana. Dehli, 182 p.
18. Woodard R. J. (2015) The Cambridge Encyclopedia of the World's Ancient Languages. Cambridge University Press, 1162 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Кирило Поздняков – аспірант кафедри східної філології Київського національного університету.

Наукові інтереси: історична акцентологія, іранська філологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kyrylo Pozdniakov – PhD student of the Eastern Department at Kyiv National Linguistic University.

Scientific interests: historical accentology, Iranian philology.

гіпотезу щодо існування регулярних фонетичних співвідношень на просодичному рівні в давніх генетично споріднених мовах. Такі фонетичні співвідношення можуть бути встановлені при